

سیاست ترکیه؛ برون رفت از بحران با کمک ایران

سفر داوود اوغلو نخست وزیر ترکیه به ایران در آخرین روزهای زمستان ۱۳۹۴، در حالی صورت می‌گیرد که مدت‌هاست فضایی سرد بر روابط خارجی دو کشور حاکم شده است. نقطه ثقل تنش هم چیزی نیست جز اختلاف نظر دو کشور در رابطه با بحران سوریه؛

محمد مهدی مظاهری؛ استاد دانشگاه در روزنامه ایران نوشت: در چنین وضعیتی سفر نخست وزیر ترکیه به ایران نشان از آن دارد که در موقعیت فعلی شرایط و رخدادهای منطقه‌ای و بین‌المللی به گونه‌ای رقم خورده است که ترکیه را به سمت بهبود و ترمیم روابط با ایران سوق داده است. از یکسو در شرایط پسا برجام، جمهوری اسلامی ایران از سوی قدرت‌های بین‌المللی به عنوان یک بازیگر مهم و اثر گذار در حل بحران‌های منطقه‌ای و مبارزه با تروریسم به رسمیت شناخته شده و این به معنای بازگشت مقتدرانه ایران در عرصه رقابت‌های منطقه‌ای است. در شرایط کنونی فرصت‌هایی که برخی کشورهای منطقه از فقدان حضور ایران در بازی‌های منطقه‌ای به دست آورده بودند و صادرات انرژی، توریسم و سرمایه گذاری‌های خارجی را به خود اختصاص می‌دادند، به سر رسیده است و ایران به عنوان یک مدعی جدی به همه این عرصه‌ها بازگشته است. بنابراین کشورهای منطقه چاره‌ای نمی‌بینند که یا از طریق اتحاد و امتیازگیری از قدرت‌های غربی در مقابل ایران جبهه‌گیری کنند و یا با رایزنی با ایران به پذیرش نقش آن و مشارکت در سود همکاری با آن تن در دهند؛ چنانکه ترکیه با اتخاذ راهکاری میانه هم جایگاهش در ناتو را تقویت می‌کند و هم با سفر مقاماتش به ایران از چالش‌های رویارویی با ایران احتراز می‌کند. نکته دیگر آنکه مذاکرات صلح سوریه در ژنو همچنان ادامه دارد و مقامات آنکارا در وضعیت فعلی دغدغه‌های فراوانی در رابطه با این کشور دارند. از یکسو پیشنهاداتی که برای برقراری حکومت فدرالیستی در سوریه مطرح می‌شود، نگرانی‌های امنیتی ترکیه از جانب تحریک‌پذیری کردهای ترکیه و استقلال طلبی آنها را افزایش داده است. از سوی دیگر ترکیه بخوبی می‌داند که بحران سوریه نیز دیر یا زود همچون بحران هسته‌ای ایران حل و فصل می‌شود و ترکیه در وضعیتی نیست که بتواند همه خواسته‌های خود را در سوریه عملی کند. بنابراین تنها راه حل منطقی مشورت و چانه زنی با قدرت‌های پایدار و باثبات منطقه خصوصاً ایران است تا ترجیحاً این بحران به گونه‌ای حل و فصل شود تا منافع جمعی همه کشورهای منطقه به حداکثر برسد.

سیاست‌های دولت روسیه در سوریه و نیز تنش‌های ایجاد شده بین ترکیه و روسیه پس از هدف قرار دادن جنگنده روسی توسط مقامات ترک، از دیگر دلایل احساس نیاز ترکیه به ایران است. از یکسو پیشنهاد تشکیل دولت فدرال در سوریه از سوی مسکو مطرح شده است و ترکیه امیدوار است به واسطه رابطه مثبت ایران و روسیه بتواند از کانال ایران مانع اجرایی شدن چنین طرحی در سوریه شود و از سوی دیگر بعد از تنش‌آمیز شدن روابط ترکیه و روسیه، پوتین سیاست‌های تنبیهی تجاری متعددی علیه ترکیه اعمال کرده است که این امر صدمه زیادی به بخش کشاورزی، تجارت و توریسم ترکیه وارد ساخته است و دولت ترکیه در شرایط کنونی با کسری بودجه ۴۱ میلیارد دلاری روبه‌روست. بنابراین بی‌جهت نیست که داوود اوغلو با مقامات عالی رتبه اقتصادی اش به ایران سفر کرده و یکی از اهداف مهم نخست‌وزیر ترکیه از سفر به ایران، خارج ساختن کشورش از بحران‌های سیاسی و اقتصادی با کمک جمهوری اسلامی ایران بوده است.

البته ذکر نیازهای ترکیه به ایران به معنای بی‌نیازی ایران به ترکیه نیست. اساساً در روابط بین‌المللی کنونی کشورها به یکدیگر نیاز متقابل دارند و منافع ملی کشورها جز از طریق همکاری و مشارکت با دیگر کشورها تأمین نمی‌شود. بهبود روابط با ترکیه سبب می‌شود تا ائتلاف ضد ایرانی منطقه‌ای دچار گسست گردیده، فشارهای سیاسی ناشی از آن بر ایران کاهش یابد و کشورمان فضای بازتری جهت فعالیت و بازیگری منطقه‌ای داشته باشد. بازار ترکیه نیز فرصت خوبی برای رونق تولیدات داخلی و بخش صادرات ایران است؛ همچنانکه این کشور می‌تواند پلی برای ورود سرمایه‌های خارجی غربی به ایران و صدور انرژی ایران به کشورهای اروپایی باشد. بر این اساس برنامه سفر رئیس‌جمهوری ایران به ترکیه در بهار سال ۹۵ نیز بخشی از دیپلماسی کنشی ایران جهت به حداقل رساندن تنش‌های منطقه‌ای و تأمین منافع ملی کشور در قالب همکاری‌های منطقه‌ای است.